

JACK LONDON

MEKSİKALI

Çeviri: ŞEMSA YEĞİN

JACK LONDON
MEKSİKALI

Can Klasik

Meksikalı, Jack London

İngilizce aslından çeviren: Şemsa Yeğın

Jack London'ın, "The Mexican", "Nam-Bok the Unveracious", "The Marriage of Lit-Lit", "The Apostate", "A Raid on the Oyster Pirates", "The Chinago", "A Nose for the King", "A Curious Fragment", "To Repel Boarders" ve "South of the Slot" adlı öykülerinden derlenmiştir.

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2016

2. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Emrah Kolukısa

Düzeltili: Burçak Başpınar, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4290-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750742903

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JACK LONDON MEKSİKALI

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Şemsa Yeğın

♥can

Jack London'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Âdem'den Önce, 1981

Vahşetin Çağrısı, 2007

Beyaz Diş, 2011

Katıksız Sevgi, 2011

Demir Ökçe, 2012

Martin Eden, 2014

Denizin Çağrısı, 2014

Suikast Bürosu, 2015

JACK LONDON, 1876'da San Francisco'da doğdu. Kendi kendini eğit-
ti ve 1897'de Klondike bölgesinde altın arayanlara katıldı. Klondike'tan
döndükten sonra, şansını bir kez de yazarlıkta denemeye karar verdi.
Otobiyografik romanı *Martin Eden*'da yansıttığı gibi, yazar olabilmek
için olağanüstü bir çaba harcadı. İlk kitabı *Kurt Kanı* geniş bir okur
kütlesine ulaştı. 17 yıl içinde *Vahşetin Çağrısı*, *Beyaz Diş*, *Deniz Kurdu*,
Demir Ökçe gibi yapıtlarının sayısı 50'yi buldu ve ABD'nin en çok kaza-
nan yazarı oldu. Jack London, 1916'da California'da öldü.

ŞEMSA YEĞİN, ABD'de Amerikan edebiyatı öğrenimi gördü. Yazar-
lık yaşamına 1960'lı yıllarda yaşadığı ABD, Kanada ve Afrika ülkele-
rinden *Cumhuriyet* ve *Hürriyet* gazetelerine gönderdiği yazı ve röpor-
tajlarla başladı. 1970'lerden bu yana çeviriyle uğraşan YeğİN, 1979'da
TYS'nin Hasan Ali Ediz Edebiyat Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. Jack
London, Howard Fast, Maksim Gorki, Elias Canetti, George Orwell,
Thomas Pynchon, José Saramago, Carlos Fuentes, Sigmund Freud,
Erich Fromm, Robert Briffault'nun yapıtlarını dilimize kazandırdı.
2015 yılında hayatını yitirdi.

İçindekiler

Meksikalı	11
Yalancı Nam-Bok	41
Lit-Lit'in Evlenmesi	61
Dönek	75
İstiridye Korsanlarına Baskın	101
Çinago	115
Krala Bir Burun	133
Tarihten Bir Yaprak	141
İlk Savaş İlk Zafer	153
Çizgi'nin Güney Tarafı	161

MEKSİKALI

I

Geçmişini kimse bilmiyordu. Hele örgüttekiler, yani en çok bilmesi gerekenler hiç bilmiyordu. Onların “küçük sırrı”ydı o, “büyük vatanseveri”ydi ve tıpkı onlar gibi, yaklaşan Meksika Devrimi için var gücüyle çalışıyordu. Yeral-tına indiğinde baştan kuşkulandılar ondan. Bir ajan provokatör olabilirdi. Diaz gizli polisinin aralarına sızmış ajanları az mı can yakmıştı. Daha o zaman, arkadaşlarından pek çoğu, Birleşik Amerika’nın sivil ve askerî hapishanelerinde yatıyor, bazıları da sınırın öte yanına götürülüp bir duvarın önüne sıralanıp kurşuna diziliyordu.

Çocuğun ilk bıraktığı izlenim pek ideal değildi. On sekiz yaşındaydı, vücudu da yaşına göre iri falan değildi. Adının Felipe Rivera olduğunu söylemişti ve devrim için çalışmak istiyordu. Hepsi bu kadar, ne fazla ne eksik. Cevap beklerken dudaklarında bir gülümseme, gözlerinde dostça bir bakış yoktu; iri yapılı korkusuz Paulino Vera, içinde bir titreme duyuyordu ona bakarken. Karşısındaki ürkütücü, anlaşılmaz bir yaratıktı. Çocuğun kap-kara gözlerinde zehirli yılaninkini andıran bir bakış vardı. Derin, yoğun bir acıyla soğuk alevler gibi parıldıyorlardı. Bakışlarını devrimcilerin yüzlerinden, daktiloda mektup yazan Mrs. Sethby’ye çevirdi. İlk bakışta allak bullak oldu Mrs. Sethby. Yazdığı mektubun akışını boz-

mamak için bütün yazdıklarını yeni baştan okumak zorunda kalmıştı.

Paulino Vera sorgulayan gözlerle Arrellano ve Ramos'a baktı, onlar da aynı şekilde ona ve birbirlerine baktılar. Kuşkulanmışlardı, kararsızdılar. Bu genç, bilinmeyen tehlikelerini getiriyordu akla. Bilinmeyen ta kendisiydi. Bu genç, Diaz'a ve zulümlerine karşı dürüst ve sade vatanseverlerin duydukları nefreti duyan dürüst ve sade devrimcilerin anlamadıkları bir insandı. Vera beklenmedik bir anda sessizliği bozdu, soğuk soğuk konuştu:

“İyi! Demek devrim için çalışmak istiyorsun? Peki, ceketini çıkar, as şu çiviye. Gel sana kova ile bezinin nerede olduğunu göstereyim. İşe yerleri temizlemekle başlayacaksın. Burası bitince öbür odaları, çöp sepetlerini falan, pencereleri...” Çocuk sordu:

“Bunlar devrim için midir?”

Vera, “Evet, devrim için,” diye cevap verdi.

Rivera, kuşkuyla herkese baktıktan sonra ceketini çıkardı, “Başüstüne,” dedi.

Hepsi bu kadar. Her sabah geliyor, süpürüyor, siliyor, temizliyordu. Sobaların külünü boşaltıyor, kömür, odun taşıyor, henüz erkenciler bile gelmeden ateşi yakmış oluyordu.

Bir gün, “Burada yatabilir miyim?” diye sordu. Ahaa! Demek mesele buydu. İşin içinde Diaz'ın parmağı görünmeye başlamıştı. Komitenin odalarında yatmak demek, örgütün sırlarını, ad listelerini, Meksika'daki arkadaşlarının adreslerini öğrenmek demektir. İsteği reddedildi ve Rivera da bir daha ağzına almadı bunu. Onların bilmedikleri bir yerde yatıp kalkıyor, bilmedikleri bir yerde karını doyuruyordu. Bir keresinde Arrellano ona birkaç dolar vermek istemişti. Rivera başını sallayarak parayı geri çevirdi. Vera, yanlarına gelip de parayı alması için zorlayınca, “Ben devrim için çalışıyorum,” dedi.

Devrimin adımlarını hızlandırmak bir bakıma paraya bağlıydı, bu da hep örgütten beklenirdi. Militanlar açlıktan ölene kadar çalışırken, varlarını yoklarını ortaya koyarken, gene de birkaç doların eksikliği devrimi aksatabiliyordu. Bir kere, evin kirasını iki aydır ödemedikleri için ev sahibi onları kapı dışarı etmeye kalkışmıştı. O zaman May Sethby'nin masasının üzerine altmış doları bırakan Felipe Rivera oldu, o hırpani kılıklı temizlikçi çocuk yani. Ama işi bununla da bitmiyordu (May Sethby'nin masasının üzerinde, işçi sendikalarına, gazetecilere, mahkemelere yazılmış mektuplar parasızlıktan postaya atılmadığı için öylece duruyordu). Vera'nın baba yadigarı altın saati elden çıkmıştı. May Sethby'nin üçüncü parmağındaki düz altın halka da satılmıştı. Durum umutsuzdu. Ramos ile Arrellano, umutsuzluktan bıyık burmaya başladılar. Postane veresiye pul vermezdi. Ama mektupların gönderilmesi şarttı. O sırada şapkasını giyip çıktı Rivera. Geri döndüğü zaman, May Sethby'nin masasının üzerine bin tane iki sentlik pul koydu.

Vera, arkadaşlarına, "Diaz'ın pis altınları olmasın?" diye sordu.

Alınları kırıştı ama bir sonuca varamadılar. Ve Felipe Rivera, devrimin yer temizleyicisi, fırsat buldukça örgütün emrine altın ve gümüş paralar vermeye devam etti.

Ona daha ısınamamışlardı. Kendisini tanımıyorlardı. Yolları ayırıydı. O, kimseyle sırdaş değildi. Ne soru soruyor ne kurcalanmaya fırsat veriyordu. O kadar genç olduğu halde hiçbiri ona soru sormaya cesaret edemiyordu.

Arrellano içinden çıkamamış gibi omuzlarını kaldırıp, "Belki de tam bir devrimci," diyordu. "Bilmiyorum, bilemiyorum."

Ramos, "O insan değil," dedi.

May Sethby de, "Kupkuru bir ruhu var," dedi. "Ha-

yatının sevinci, ışığı kaçmış. Tıpkı bir ölü gibi ama gene de korkunç biçimde canlı.”

Vera, “Korkunç acılar çekmiş,” diye fikrini söyledi. “Yüzünde öyle bir ifade var. Oysa bir çocuk.”

Gene de ona alışamıyorlardı. O hiç konuşmaz, hiçbir şey sormaz, hiçbir öneride bulunmazdı. Soğuk bir ateşle yanan gözlerinden gayri bütün yüzünde ölüyü andıran bir ifadesizlikle onların devrim üzerine konuşmalarını dinlerdi.

Vera, May Sethby’ye, “O ajan değil,” dedi. “Beni iyi dinle, bir vatansever, hepimizden fazla vatansever o! Buna inanıyorum. İşte şurada, kafamda ve yüreğimde duyuyorum. Ama onu hiç tanımıyorum.”

May Sethby, “Haşın bir tabiatı var,” diye cevap verdi.

Vera, titreyerek, “Biliyorum,” dedi. “Gözleriyle bana da baktı. Onlarda sevgi yok, tehdit var; bir kaplanınki gibi vahşi gözler. Davamıza sadakatsizlik edecek olsam beni öldüreceğinden eminim. Onda merhamet diye bir şey yok. Çelik kadar duygusuz ve buz gibi soğuk. Issız bir dağ başında soğuktan donarken kış gecesinde parlayan ay ışığı gibi tıpkı. Ne Diaz’dan ne de parayla tutulmuş saldırganlardan korkuyorum. Ama bu çocuktan ödüm patlıyor. Doğru söylüyorum, gerçekten korkuyorum ondan. Ölümün soluğu o.”

Ama Rivera’ya, devrime bağlılığını ispat için görev verilmesi hakkında öbürlerini zorlayan, sınanmasını isteyen gene Vera oldu. Los Angeles ile Aşağı California arasında irtibat kesilmişti. Arkadaşlarından üçü, kendilerine kazdırılan mezarların başında kurşuna dizilmişlerdi, iki tanesi de Los Angeles’ta hapisteydiler. Federal kumandan Juan Alvarado, canavar ruhlu bir karşıdevrimciydi. Bütün planlarını altüst etmişti. Bu yüzden Aşağı California’da çalışan devrimcilerle irtibatları kalmamıştı.

Genç Rivera bu iş için görevlendirildi ve güneye doğ-

ru yola çıktı. Döndüğü zaman irtibat sağlanmış ve Juan Alvarado öldürülmüştü. Göğsünde kabzasına kadar saplanmış bir bıçakla bulunmuştu yatağında. Rivera'ya belki de cesaret edemediklerinden bir şey sormadılar. Rivera da bir şey söylemedi. Sadece birbirlerine baktılar, o kadar.

Vera, "Size dememiş miydim," dedi. "Diaz her şeyden çok bu çocuktan korkmalıdır. Rivera amansızdır. Tanrı'nın elidir."

May Sethby'nin parmak bastığı ve hepsinin sezdiği o korkunç huy şimdi eylemiyle ispatlıyordu kendini. Zaman zaman dudakları patlamış, yanağı morarmış olarak çıkageliyordu. Bunların, yediği, uyuduğu, para kazandığı ve komitece bilinmeyen daha birçok şey yaptığı dış dünyada ettiği kavgaların sonucu olduğu belliydi. Bir zaman sonra haftada bir yayımlanan devrimci gazetede dizgiciliğe başladı. Bazen harfleri dizemediği zamanlar oluyordu; elleri ve parmakları hiçbir işe yaramaz, kolunun biri sarıkık, yüzü acıyla gerili olarak geldiği zamanlar vardı.

Arrellano, "Serserinin biri," dedi.

Ramos, "Kötü yerlere girip çıkıyor," dedi.

Vera, "Ama parayı nereden buluyor?" diye sordu. "Daha bugün gazete kâğıdı için yüz kırk dolar verdiğini öğrendim."

May Sethby, "Ara sıra ortadan kayboluyor ya," dedi. "Neler yaptığını hiç açıklamıyor bize."

Ramos, "Arkasına gözcü koyalım," diye bir öneride bulundu.

Vera, "Ben bu gözcünün yerinde bulunmak istemem," dedi. "Yoksa beni gömmekten başka bir şey yapamazsınız. Rivera müthiş tutkulu bir genç. Amacı ile arasına kimsenin girmesine izin vermez."

Ramos, "Karşısında çocuk gibi kalıyorum," dedi.

Arrellano, "Bana kalırsa o, iradenin ta kendisidir," dedi. "O ilkel insan, aç kurt, çingiraklı yılan ve akreptir."

Jack London her ne kadar daha çok romanlarıyla tanınsa da onun asıl ustalığını sergilediği edebî tür öyküdür. Yaşamı boyunca iki yüze yakın öykü kaleme alan London, yaşadığı dönemin toplumsal karmaşalarına duyarsız kalmamış tüm yapıtlarında bu meselelere eğilmiştir. Kapitalist sistemin acımasızca palazlandığı 20. yüzyıl başlarında, benimsediği sosyalist görüş doğrultusunda, bireyin sınıfsal kavgasını, toplumsal olayları ve insan-sistem çelişkisini anlattığı öykülerinde trajik ama bir yandan da destansı bir ton tutturmuştur.

Seçkide yer alan öykülerin bir kısmı da insan-doğa çekişmesini ve Jack London'ın birçok başka eserinde izini sürdürdüğümüz deniz tutkusunu çıkarıyor karşımıza.

#dünyaklasikleri #amerikanklasikleri #insansistemçekişmesi #doğa
#deniztutkusu

Kapak resmi: George Bellows

